

# Berachot Sources 28

## תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטו עמוד ב

אמר רבא: בלע מצה - יצא, בלע מרור - לא יצא. בלע מצה ומרור - ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא.

## רשב"ם מסכת פסחים דף קטו עמוד ב

בלע מצה. ולא לעסה יצא שהרי קיים בערב תאכלו מצות (שמות יב) שהרי אכילה היא לו ומיהו לכתחלה טעם מצה בעינין:

## תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף לח עמוד ב

עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא. פי' דהויא כמו מצה עשירה אבל לחם מקרי שפיר ובמילתיה קאי, ולא כפי' ה"ג שפי' דכי בשליה לפת בכלי ראשון לא מברכין עליה המוציא ומייתי ראייה מר' יוסי דקאמר הכא יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל, וקשה דהא אמרינן לעיל הכוסס את החטה טחנו אפאו ובשלו בזמן שהפרוסות קיימות מברכין עליו המוציא. הילכך צ"ל כמו שפירשתי דלחם מקרי שפיר אלא דהויא מצה עשירה.

## רבינו יונה מסכת ברכות דף כז עמוד א

משום דבעינן טעם מצה וליכא ותימה הוא זה הלשון שלא מצינו דבעינן טעם מצה אלא לחם עוני ומפרשים רבני צרפת ז"ל דבעינן טעם מצה עניה וליכא וזו כיון שהיא מבושלת הויא לה מצה עשירה:

## תוספות מסכת פסחים דף מא עמוד א ד"ה אבל לא

אבל לא במבושל - פ"ה דבישול מבטל ליה מתורת לחם ולפי' מיירי בבלילתו רכה דבלילתו עבה לא נפיק מתורת לחם כדפירש לעיל ור"י מפרש דמיירי בבלילתו עבה ופסולה משום מצה עשירה ומייתי דכי היכי דסבר רבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורת אפייה לשוויה מצה עשירה כאילו לא נאפה ה"נ גבי פסח עקר מיניה בישול שם צליה.

## ר"ש מסכת חלה פרק א משנה ה

ועוד ראייה דאין מברכין המוציא על דבר שנתבשל במשקין דההיא דסוף פ' כל שעה דא"ר יוסי דאין יוצאין ברקיק המבושל אף על פי שלא נמחה שהבישול מבטלו מתורת לחם כדמוכח התם אף על גב דר"מ פליג עליה קיי"ל כר' יוסי וכיון דלאו לחם הוא אין מברכין עליו המוציא וחביצה דכיצד מברכין שלא נתבשל והא דתניא התם הכוסס חטה מברך עליו בפה"א טחנה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו המוציא ולבסוף מברך עליו ג' ברכות ההיא ר"מ היא דלא אתי בישול מבטל לה לאפי' ושמזאל קאמר התם שלקות מברכין עליו שהכל מוקי לה כר' יוסי:

## חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לח עמוד ב

לא היא ע"כ לא קא"ר יוסי אלא גבי מצה דבעינן טעם מצה וליכא, וטעמיה דר"מ לאו משום דלא בעי איהו טעם מצה דהא מודה רבי מאיר בירקות [פסחים ל"ט ב'] שאינו יוצא בהן לא בכבושין ולא בשלוקין ולא במבושלין, וטעמא משום דבעינן טעם מרור וליכא, ולכריכת מרור נמי חיישינן [שם קט"ו א'] דילמא אתי מרור דרבנן ומבטל טעם מצה דאורייתא, אלא דר' יוסי סבר מצה כי מבשל לה בטיל לה טעמא ור"מ סבר דלא בטיל טעמא, אבל במרור ושאר ירקות כולהו מודו דבטיל להו טעמייהו בבישול.

## בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לח עמוד ב

לענין מצה בפסח יוצאין ברקיק השרוי ובלבד שלא נימוח אבל אין יוצאין ברקיק המבושל ואפי' לא נימוח מפני שאין בה טעם מצה ובמרור אין יוצאין לא בשלוקים ולא בכבושים ולא במבושלים כמו שיתבאר במקומו ואף על פי שאמר בלע מצה יצא בלע מרור לא יצא בזו ראוי לטעם מצה הוא וכל שראוי לבילה אין בילה מעכבת בו:

## רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ו

אחד מצה שנאפית בתנור או באלפס, ג בין שהדביק הבצק באלפס ואחר כך הרתיח בין שהרתיח ואחר כך הדביק אפילו אפאה ד בקרקע הרי זה יוצא בה ידי חובתו, וכן אם לא נאפית אפייה ה גמורה יוצאין בה, והוא שלא יהיו חוטיין של בצק

נמשכין ממנה בעת שפורסה, ויוצאין ברקיק השרוי והוא שלא נימוח, אבל מצה שבשלה אינו יוצא בה ידי חובתו באכילתה שהרי אין בה טעם הפת.

### תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מא עמוד א

לכדתניא: בשלו ואחר כך צלאו, או שצלאו ואחר כך בשלו - חייב. בשלמא בשלו ואחר כך צלאו חייב - דהא בשליה, אלא צלאו ואחר כך בשלו הא צלי אש הוא, אמאי? - אמר רב כהנא: הא מני - רבי יוסי היא, דתניא: יוצאין ברקיק השרוי, ובמבושל שלא נימוח, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: יוצאין ברקיק השרוי, אבל לא במבושל, אף על פי שלא נימוח. עולא אמר: אפילו תימא רבי מאיר, שאני הכא דאמר קרא ובשל מבושל - מכל מקום.

### רש"י מסכת פסחים דף מא עמוד א

ר' יוסי היא - דאמר בישול לאחר אפיה - בישול הוא.

יוצאין - ידי חובת מצה ברקיק השרוי בתבשיל לאחר אפייתו, ואף על פי שמתמסמס - לחם הוא, כל זמן שהוא קיים, שלא נימוח לגמרי, וכן במבושל.

אבל לא במבושל - דלאו לחם קרינא ביה, ואף על פי שכבר נאפה בתנור - הואיל וחזר ובישלו - ביטלו מתורת לחם. שאני הכא דרבייה קרא - ובשל מבושל, דהוי ליה למכתב ומבושל, וגזירת הכתוב הוא בפסח

### תוספות מסכת פסחים דף מא עמוד א

אמר רב כהנא הא מני ר' יוסי היא - תימה דרב כהנא דמוקי לה כרבי יוסי לרבנן האי בשל מבושל מאי עבדי להו דצלאו ואחר כך בישלו לא צריך קרא דמסברא ידעינן דבישול מבטל הצליה כדאמר רבי יוסי גבי מצה ויש לומר דרב כהנא סבר דרבי יוסי יליף מבשל מבושל דבישול מבטל אפייה.

אבל לא במבושל - פ"ה דבישול מבטל ליה מתורת לחם ולפי' מיירי בבלילתו רכה דבלילתו עבה לא נפיק מתורת לחם כדפירש לעיל ור"י מפרש דמיירי בבלילתו עבה ופסולה משום מצה עשירה ומייתי דכי היכי דסבר רבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורת אפייה לשוויה מצה עשירה כאילו לא נאפה ה"נ גבי פסח עקר מיניה בישול שם צליה.

עולא אמר אפי' תימא ר' מאיר וכו' - הכא מדמי פסח לבישול מצה והיינו דלא כמסקנא דכיצד מברכין (ברכות דף לח:) דקאמר התם עולא משמיה דר' יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל לרבי יוסי דאית ליה הכא גבי מצה דבישול מבטל האפיה ה"נ בישול מבטל מהם שם ירק ודחי ע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא דבעינן טעם מצה ועולא לטעמיה דלא בעי לדחויא הכא טעמא דרבי יוסי דבעינן טעם מצה והתם נמי קאמר דלרבי יוסי מברך שהכל.

### תוספות מסכת ברכות דף מט עמוד ב ד"ה רבי מאיר

רבי מאיר סבר ואכלת זז אכילה ואכילה בכזית - ואומר הר"י דהני קראי אסמכתא בעלמא נינהו דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה כדאמר פרק מי שמתו (ד' כ:): וכי לא אשא פנים לישראל וכו' וכן אמרינן התם בן מברך לאביו ומוקים לה במאן דאכיל שיעורא דרבנן ופירש"י היינו כזית או כביצה ועוד אי כזית או כביצה הוי דאורייתא איזה שיעור דרבנן. וקי"ל בכזית דלפי מה שמחליף רבי יוחנן קאמר רבי יהודה בכזית ור' מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה וגם לאב"י דלא מחליף ור"מ אית ליה עד כזית נראה דהלכה כר"מ בכזית אף על גב דבעלמא ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה בהא הלכה כר"מ דהא קים ליה ר' יוחנן בשיטתו לעיל דאינו מוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית וכן לעיל גבי שאכל כזית מליח וכן פסק בה"ג ור"ח ושאלתות ולענין שתיה אומר ר"י דיש להחמיר ולברך עליו אפילו בפחות ממלא לוגמיו אף על גב דלענין יום הכפורים ליתא לא ילפינן מינה לענין ברכה תדע דלענין ברכת המזון בכזית ולענין יום הכפורים עד דהוי דוקא ככותבת

### גלין הש"ס מסכת ברכות דף מט עמוד ב

תוס' ד"ה ר"מ סבר כו' ולענין שתיה אומר ר"י דיש להחמיר ולברך. ק"ל היאך שייך להחמיר לברך הא בברכה ספיקא להקל וצ"ע:

### רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ב

ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהגה בלא ברכה מעל, וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה

שיאכל וכל מה שישתה, והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית, \* ומטעמת אינה צריכה ברכה לא לפניו ולא לאחריה עד רביעית.

### מרדכי מסכת ברכות פרק כיצד מברכין רמז קכג

ועל היין ושאר משקין מסופק ר"י אם מברך אחריו אפי' בכזית או שמא דוקא בכביצה וטוב לזהר לשתות פחות מכזית או יותר מכביצה לצאת מידי ספקות הללו כדי שיברך אחריו

### תוספות מסכת יומא דף עט עמוד א ד"ה ולא בירך

ולא בירך אחריו - סבר ליה כרבי יהודה דלקמן בשמעתא דדריש ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה דהיינו כביצה ונראה לר"י דהלכה כרבי מאיר דאמר בכזית מדאמר פרק כיצד מברכין (ברכות דף לח:): אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית ובירך עליו תחלה וסוף ועוד אומר בפרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) לעולם אינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובירושלמי משמע דבברייתא לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב או של רימון טעונה ברכה לפניו ולאחריה דגרסינן בירושלמי בר"פ כיצד מברכין ר' חייא נסב זיתא ובירך עליה לפניו ולאחריו והוה רבי חייא בר' אבא מסתכל ביה אמר ליה בבלאה מה את מסתכל בי לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אית ליה למה צריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו מה עביד ליה ר' יוחנן משום בריה מילתא דר' יוחנן אמרה כן אפי' פרידה אחת של רימון שהיא טעונה ברכה לפניו ולאחריה ובגמרא דידן איכא כי האי עובדא פרק כיצד מברכין (שם דף לח:): דאמר רבי חייא אני ראיתי רבי יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו תחלה וסוף אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא היכי בירך רבי יוחנן אזית מליח כיון דשקלתא לגרעינתה בצר ליה שיעוריה אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן והוה זית דאתא לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקליה לגרעינתה פש ליה שיעוריה והשתא אי עובדא דגמרא דידן היינו ההוא עובדא דירושלמי אם כן פליג הירושלמי אגמרא דידן [אבל שמא שני מעשים היו וההיא דירושלמי היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההיא דתלמוד שלנו] לא הוה בריה דלא הוה ביה גרעין וצ"ל סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולכך הוצרך לתרץ דגדול הוה זית דירושלמי זית קטן מזית בינוני הוה והרוצה להוציא עצמו מספיקא צריך שיאכל כזית אפילו מדבר שהוא בריה ודווקא לענין ברכה של אחריו אבל לפניו מברך אפילו בפחות מכזית בכל דבר דלפניו לא בעינן שיעורא דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה כדמשמע מהאי עובדא דרבי צדוק דלא בירך אחריו הא לפניו בירך ואמר בירושלמי ר"פ כיצד מברכין כל שאומר אחריו שלש ברכות אומר לפניו המוציא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית דאין אומר אחריו ג' ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא כו' אמר רבי אחא בר יעקב לשאר מינין נצרכא פירוש לא אתא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אתא לחלק בין פת לשאר מיני מאל של ה' המינין כגון מעשה קדירה שאין אומר אחריו ג' ברכות וכן כובא דארעא ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע סעודתיה עלויה ופת אורז שאין מברכין עליהן המוציא כיון דאין מברכין אחריהן ג' ברכות ואף על גב דברישי כיצד מברכין (שם דף לה.) נפקא לן ברכה לכתחילה בק"ו מבסוף כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן מכל מקום לא שייך למימר דיו ובמשהו מברך עליו תחלה אף על גב דלא מברך עליו בסוף דהא קל וחומר ליתיה אלא גלוי מילתא בעלמא דברכה לפניו לאו דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:): בעל קרי מברך על המזון לאחריו ואין מברך לפניו וכן בפרק היה קורא (שם דף טז.) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניהם אבל מברכין לאחריהן שתי ברכות ולענין שתיה נראה שמברכין אכזית יין לאחריו על הגפן ועל פרי הגפן אף על גב דגבי יום הכפורים משערי' כמלא לוגמיו לא ילפינן להו מהדדי תדע דלענין אכילה ביום הכפורים משערין בכותבת ולענין ברכה בכזית כרבי מאיר כדמפרש ואיכא למאן דאמר בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קז.) דלענין קידוש לא בעי מלא לוגמיו הכי נמי לענין ברכה לכולי עלמא לא גמרינן מיום הכפורים ומיהו קצת היה נראה לדקדק דמודה רבי מאיר לענין שתיה דבעי כביצה דלקמן דריש רבי מאיר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ור' יהודה דריש אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו כביצה אלמא דלשון שביעה הוי כביצה ואם כן ר' מאיר דדריש ושבעת לשתיה בעי כביצה ושמא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתיה דשביעה הוי פחות מכביצה דכל הני שיעורי הוו מדרבנן כדמוכח פרק מי שמתו (ברכות דף כ:): דקאמר הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן פ"י כזית או כביצה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרין בפרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעביד דלהוציא אחרים ע

### תוספות מסכת סוכה דף כו עמוד ב ד"ה ולא בירך

ולא בירך אחריו - סבר לה כרבי יהודה דפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מט:): דדריש ואכלת ושבעת וברכת אכילה שיש בה שביעה דהיינו כביצה ור"מ פליג ואמר דמברכין בכזית ונראה הלכה כוותיה מדאמר' פרק כיצד מברכין (שם דף לח: ושם) א"ר חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו תחלה וסוף ועוד אמר' פרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו מוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן וכן אמר

רב הונא בר יהודה משמיה דרב ומתוך הירושלמי משמע דבבריה לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון טעונה ברכה לפנייה ולאחריה והכי איתא בירושל' בריש כיצד מברכין ר' יוחנן נסב זיתא וברך לפניו ולאחריה והוה ר' חייא בר אבא מסתכל ביה ואמר ליה ר' יוחנן בבלאה מה את מסתכל בי לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריה אית ליה ומה צריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו ממעטתו מה עבד ליה ר"י משום בריה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון שהיא טעונה ברכה לפניו ולאחריה ובהש"ס שלנו יש כעין מעשה זה פרק כיצד מברכין (שם דף לח:): דא"ר חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליח וברך עליו תחילה וסוף א"ל ר' ירמיה לר' זירא היכי בריך ר' יוחנן אזית מליח כיון דשקליה לגרעינתיה בצר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן בינוני בעינן וההיא זית דאתא לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקליה לגרעינתיה פש ליה שיעורא והשתא אי הוה עובדא דהש"ס שלנו היינו ההיא דירושל' א"כ חולק על שלנו ולא סמכינן עליה מדלא שני ליה משום דבריה הוא אבל שמא שני מעשים היו וההיא דירושל' היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההוא דהש"ס שלנו לא היה בו גרעין שכן סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולהכי הוצרך לתרץ דגדול היה זית דירושלמי קטן מזית בינוני היה והרוצה להוציא עצמו מספיקא צריך שיאכל כזית אפילו בדבר שהוא בריה ודוקא לענין ברכה שלאחריה אבל לפניו מברך אפי' פחות מכזית בכל דבר דלפניו לא בעינן שיעור דאסור ליהנות בעוה"ז בלא ברכה כדמשמע מעובדא דר' צדוק דקאמר ולא בריך אחריה כדפרי' משום דסבר לה כר' יהודה משמע הא לפניו בריך וכן פירש בקונט' ואמרינן בירושלמי בתחלת פרק כיצד מברכין כל שאומר עליו שלש ברכות אומר לפניו המוציא לחם מן הארץ וכל שאין אומר עליו ג' ברכות אין אומר עליו המוציא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלש ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא לחם מן הארץ הא א"ר יעקב בר אחא לשאר מינים נצרכא פי' לא אתא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אתא לחלק בין פת לשאר מאכל של חמשת המינים כגון מעשה קדירה שאין מברכין אחריה ג' ברכות וכן כובא דארעא ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע סעודתיה עילייה ופת אורז ודוחן שאין מברכין אחריהם שלש ברכות אין אומרים עליהם המוציא לחם מן הארץ ואף על גב דבריש כיצד מברכין (שם דף לה. ושם) נפקא לן ברכה בתחלה בק"ו מבסוף כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ"ש מ"מ לא שייך למימר דיו ובמשהו מברך בתחלה אף על גב דלא מברך בסוף דאותו ק"ו אינו אלא גלוי מלתא בעלמא דברכה לפניו לאו דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:): בעל קרי על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו וכן בפ' היה קורא (שם דף טז. ושם) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפנייה אבל מברכין לאחריה שתי ברכות ולענין שתיה נראה שמברכין אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אף על גב דלגבי יוה"כ לא הוי שיעור חשוב בפחות ממלא לוגמא כדאמר פ' בתרא דיומא (דף עג: ושם) לא ילפינן מיניה ברכת היין לאחריו תדע דלענין אכילה הוי שיעורא ביום הכפורים ככותבת ולענין ברכה מיחייב לאחריו בכזית דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית למ"ד לענין קידוש דא"צ מלא לוגמא הלכך לברך אחריה נמי יכול להיות דלא בעי מלא לוגמא ומיהו קצת היה נראה לדקדק דמודי ר' מאיר בשתיה דבעי כביצה דבפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מט. ושם) דריש ר"מ ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור' יהודה דריש ואכלת ושבעת זו אכילה שיש בה שביעה ואי זו זו כביצה וכיון דנפקא לן לר"מ שתיה מושבעת א"כ בעי כביצה דלא הוי שביעה בפחות ושמא יש לחלק בין שתיה לאכילה דדלמא שביעה בשתיה הוי בפחות מכביצה וכל הני שיעורין דרבנן נינהו כדמוכח פרק מי שמתו (שם דף כ: ושם) דאמרי' הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן ולענין ברכה דלאחריה לא מצינו שום שיעורא אלא כזית לר"מ וכביצה לר' יהודה וקרא אסמכתא בעלמא דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרי' פרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד משמע דאינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית הא בכזית דגן מוציא אף על פי שהמלך והמלכה מסתמא אכלו כדי שובען לא דמי גדול דרבנן לקטן דרבנן דלא מפיק דאורייתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה ראוי (להו) להוציא אחרים וכן פירש שם בקונטרס.

### רא"ש מסכת ברכות פרק ז סימן כד

כד עד כמה מזמנין עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה. בגמ' קאמר דבקרואי פליגי דר"מ סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ר' יהודה סבר אכילה שיש בה שביעה הוי אומר עד כביצה ונראה דהני קראי אסמכתא בעלמא נינהו מדאמר בפרק מי שמתו (דף כ ב) והם מדקדקין בעצמם עד כזית ועד כביצה אלמא דהני שיעורי דרבנן נינהו ואמרי' נמי לעיל בההיא פירקא כגון דאכל שיעורא דרבנן ופירש"י דלא אכל אלא כזית ואמרי' נמי בפ"ב דסוכה (דף כו ב) דר' צדוק אכל פחות מכביצה ולא בריך אחריה וה"ה פחות מכזית לר' מאיר ואי כזית או כביצה הוי מן התורה<sup>(ט)</sup> ופחות משיעור זה א"צ לברך כדחזינן בעובדא דר' צדוק א"כ במאי משכחת לה הא דאמרי' בפ' מי שמתו דאכל שיעור דרבנן דחייב אדם לברך מדרבנן והא דאמרי' לעיל (דף מח א) להוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן לאו משום דכזית הוי שיעורא דאורייתא דאפי' לא אכל כלל יכול להוציא המחויב מן התורה כדפרישין לעיל (סימן כ"א)<sup>פ</sup> ונראה דהלכה כר"מ דאמר בכזית אף על גב דקי"ל דר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה<sup>(י)</sup> הכא קים ליה ר' יוחנן בשיטתיה דר"מ<sup>(ז)</sup> דאכל כזית מברך עליו תחלה וסוף לעיל (דף לח ב) ואמר לעיל אינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן<sup>(ח)</sup> [ועוד] ר'

יוחנן אמר מוחלפת השיטה וכן פסקו ר"ח וה"ג ושאלתות דרב אחאי פ' וישמע יתרו דהלכה כר"מ דאמר בכזית אף על גב דלענין יוה"כ בעינן ככותבת (יומא ע"ג ב) היינו משום יתובי דעתא וכן לענין שתיה נראה דצריך לברך על היין לאחריו אפי' שתה פחות ממלא לוגמיו אף על גב דלענין יוה"כ בעינן מלא לוגמיו לענין ברכת יין לא בעינן כולי האי כמו שחלקתי לענין אכילה ובפ"ק דעירובין נסתפק רבינו יצחק בדבר זה אם סגי בכזית בשתיה כמו באכילה או שמא כיון דדריש ר"מ ושבעת זו שתיה בעי כביצה כדדריש ר' יהודה ואכלת ושבעת אין שביעה פחות מכביצה או שמא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתיה לכך טוב ליזהר<sup>(מ)</sup> שישתה פחות מכזית<sup>פא</sup> או רביעית להסתלק מן הספק:

### **מעדני יום טוב מסכת ברכות פרק ו סימן מ**

[כ] מאי תקנתיה להדריה בקדושא דבי שמשי. כלומר כיון דפסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם ופעם אחרת חלק א' מת"ק הנשארים במהרה יבא לידי עורון ומהדריה יחזור אותו בזכות שיהיה רגיל בקידוש השבת אבל לא שיתן את היין בתוך עיניו דהא אמרינן במסכת שבת שאפילו ע"ג העין אסור מפני שהוא דרך רפואה כ"כ תהר"י וכתב הב"י ס"ס רס"ט ז"ל ותמיהני דהא בהדיא אמרינן בפרק שמונה שרצים תוך העין אסור ע"ג העין מותר וצ"ל שכוונת הר"ר יונה בדעמיץ ופתח דכל כה"ג אפילו ע"ג העין אסור כדמשמע התם ע"כ ול"נ דאין כאן תימה כלל דעד כאן לא אמרי' דע"ג העין מותר אלא משום דאין כאן משום רפואה וממילא שאם יש כאן משום רפואה כגון בקדושא דבי שמשי דמשום רפואה הוא שעושה כן דאה"נ דע"ג העין גם כן אסור כמו רוק תפל דאמרינן התם דאסור ע"ג העין משום דהויא רפואה ע"ג העין:

### **משנה ברורה סימן קצ"ה יד**

(יד) רביעית שלם - עיין ט"ז שכתב דלעיקר הדין קי"ל במלא לוגמיו ולפיכך אם לא שתה רק כמלא לוגמיו חייב לברך ברכה אחרונה אלא דלכתחלה יראה לשתות רביעית כדי לצאת לכו"ע אכן כל [ז] האחרונים דחו דבריו והעלו דכל שלא שתה רביעית שלם בין ביין בין בשאר משקין אין רשאי לברך ברכה אחרונה וכדעת השו"ע [ח] עוד הסכימו דאין חילוק בין שאר משקין ובין יין שרף אף על פי דביי"ש מייטבא דעתיה דאינשי בפחות מרביעית דלא חילקו חכמים בשיעורן ודלא כט"ז לקמן בסימן ר"י: